

Էին սովորաբար հարուստների որդիքը եւ նրանց ծնողները մի նշանակեալ նոէր էին տալիս եկեղեցուն: Իսկ այն տօնին վարժապետը իր աշակերտների յառաջադիմութիւնը ժողովրդին ցոյց տալու համար, պահանջում էր, որ այդ գիրքը կարդային անգիր: Բայց հարուստների որդիների մէջ որտեղի՞ց էր այնքան ընդունակութիւն, որ կարողանային ամբողջ «դանիէլին» անգիր պատրաստել: Մեծ պասի սկզբից նրանք ամէն օր սերտում էին ու սերտում, բայց հէնց որ մօտեցաւ զատիկը, վարժապետը որից որ հարցրեց, չկարողացաւ կարդալ: Էլ ուրիշ ճար չկար. վարժապետը ստիպոած, ինձ յանձնեց պատրաստել «դանիէլին»: Այն օրը մեծ պասի վերջին աւագ ուրբաթ օրն էր – Յիսուս Զրիստոսի խաչելութեան եւ չարչարանքի օրը... մի այնքան չարչարանք պետք էր՝ մի օրոյց մէջ «դանիէլին» պատրաստելու համար: Աւագ շաբթի կեսօրին վարժապետը հարցրեց, ես կարողացայ կարդալ երեք քառորդ մասը միայն: Գուցէ մինչեւ երեկոյեան պատարագի սկստելը ես կարող կը լինէի մնացածն էլ սերտել, բայց նա համբերել չկարողացաւ, սաստիկ բարկացաւ եւ նախատեց ինձ ամենակեղտոտ հայիոյանքներով: Ես էլ համբերել չկարողացայ, պատասխանեցի նրան մի քանի կոպտութիւններով: — «սատանայի լակոտ, ես քո հերը կանիծեմ»... գոռաց նա կատաղելով, եւ որովհետեւ աւելի ժամանակ չունէր, բանտարկեց ինձ ակոռատան մէջ եւ հրամայեց այնտեղ փակուած պահել, մինչեւ ինքը ճրագալոյցի երեկոյեան պատարագը կը վերջացներ եւ եկեղեցուց վերադառնալով, իմ հոգին կառնէր...

Ոչինչ ինձ այնքան չէր տանջում, որքան այն զգացմունքը, որ ամբողջ քառասուն օր ծոմ ու պաս էի պահել, առաւօտեան, կեսօրին եւ երեկոյեան ժամ էի գնացել, աղօթք էի արել, իսկ այս գիշեր, որ զատիկի ճրագալոյցի գիշերն էր, նոյնպէս պիտի եկեղեցի գնայի, պատարագ տեսնէի եւ «սուրբ-սուրբը՛ երգելու ժամանակ՝ պետք է մօրս տոած կարմիր ձուն տաճարին ցոյց տայի ու այնուհետեւ պասս բաց անէի. — այս բոլոր ջերմեռանդ ցանկութիւններս անկատար մնացին, բոլորից զրկոեցաւ... Կրօնական զգացմունքը վառ էր իմ մէջ, իմ հոգին լի էր ջերմ հաւատքով: Եկեղեցու ամէն մի ծեսը, ամէն մի արարողութիւնը, ամէն մի պաշտամունքը ինձ համար սրբազան նշանակութիւն ունէր, եւ այս պատճառով մեծ ցաւ էի զգում, որ այն օր զուրկ մնացի եկեղեցուց: Միւս կողմից, ինձ տանջում էր մի սարսափելի նախանձ. ես մեր դպրոցի առաջին աշակերտն էի, իսկ ինձանից հարիւր անգամ ստոր ընկերներս այն գիշեր պետք է եկեղեցում «փոխ» ասէին, «գիրք» կարդային, շարականներ երգէին եւ իրանց ծնողներին ուրախացնէին, — իսկ իմ խեղճ մայրը պետք է իր որդու ձայնը չլսէր... Այս բոլոր մտածութիւններն այն աստիճան